

Recepšu aprīte aptiekā – terapijas līdzestības pierādījums

*Dace Bandere¹, Lāsma Medjānova²,
Inga Urtāne¹*

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

¹Farmācijas ķīmijas katedra,

²Farmācijas fakultāte

Ievads. Sirds un asinsvadu slimību un diabēta gadījumā nepareiza un neregulāra zāļu lietošana līdzestības trūkuma pacientiem var radīt smagas klīniskas slimības izpausmes, atkārtotu stacionēšanos un pat nāvi. Sirds un asinsvadu slimības ir izplatītākais nāves iemesls pasaulē. Pēc Pasaules Veselības organizācijas datiem, ik gadu no šīm slimībām mirst 17,5 miljoni cilvēku, savukārt no diabēta – 1,5 miljoni, no kuriem daudzi ir darbaspējīgā vecumā. Arī Latvijā sirds un asinsvadu slimības ir galvenais mirstības iemesls.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis bija noskaidrot pacienta līdzestību ietekmējošos faktorus antihipertensīvās un pret diabēta terapijas laikā, balstoties uz izrakstīto un atprečoto recepšu aprītes tendencēm. Laikposmā no 2014. gada decembra līdz 2015. gada janvārim tika veikts retrospektīvs kvantitatīvs pētījums, analizējot 2014. gada laikā atprečotās receptes SIA "Aura-Farm" aptiekās, kurās izsniegti medikamenti diagnosticētas arteriālās hipertensijas un cukura diabēta terapijai. Iegūtā informācija tika apkopota izveidotā datubāzē, iekļaujot šādus datus: receptes izrakstīšanas datums, pacienta dzimums, vecums, diagnozes kods, izrakstītās zāles, to ķīmiskais nosaukums, daudzums, lietošanas režīms, receptes atprečošanas datums, pacientam saņemto zāļu daudzums, zāļu cena un pacienta līdzmaksājuma apmērs. Iegūtie dati statistiski analizēti, izmantojot SPSS programmu.

Rezultāti. Pētījuma laikā apkopoti dati par 134 receptēm. Kopējais izrakstītais recepšu skaits vienam pacientam biežāk bija viena ($n = 66; 49,3\%$), retāk divas ($n = 36; 26,9\%$) vai trīs ($n = 19; 14,2\%$) receptes. Dominējošā recepšu daļa tika nozīmēti līdzekļi sirds un asinsvadu slimības terapijai ($88,8\%$), retāk cukura diabēta ārstēšanai ($11,2\%$). Gandrīz visās receptēs nozīmētā zāļu forma bija tabletes ($99,2\%$). Visbiežāk ārsti, izrakstot receptes, lietojuši zāļu komercnosaukumus ($n = 129; 96,3\%$), tikai piecās receptēs ($3,7\%$) lietots zāļu starptautiskais nepatentētais nosaukums. Lai gan izrakstīto un izsniegto oriģinālo un patentbrīvo zāļu attiecība saglabājās līdzīga, tomēr 73 receptēs ($56,2\%$) izrakstītas un izsniegtas oriģinālās zāles, $43,8\%$ gadījumu – patentbrīvās zāles. Lielākā daļā recepšu ($n = 117; 87,3\%$) izrakstīšanas datums sakrīt ar atprečoto datumu. Tikai 17 receptēs ($12,7\%$) novērota atšķirība starp atprečošanas un izrakstīšanas datumu, attiecīgi 14 receptēs ($10,4\%$) zāles tika izsniegtas vēlāk, tomēr konkrētā mēneša laikā, kad recepte izrakstīta, savukārt trīs receptēs ($2,3\%$) zāles tika izņemtas nevis izrakstītā mēneša laikā, bet gan vēlāk – receptes derīguma termiņa laikā. Pacienti ar divām un vairāk izrakstītajām receptēm zāles izņem retāk atbilstīgā mēneša laikā nekā ar vienu recepti, attiecīgi $14,3\%$ pret $33,3\%$ ($p = 0,432$).

Secinājumi. Komercnosaukumu plašā lietošana receptēs liecina par hronisku pacientu īpatnību, kas zāles konkrētās slimības terapijai saņem atkārtoti. Tieši šī pacientu grupa varētu būt mērķauditorija līdzestības saglabāšanai ilgtermiņā. Oriģinālo zāļu izrakstīšanas un izsniegšanas biežums norāda uz ilgtermiņa efektu apzināšanos, neskatoties uz līdzmaksājuma apjomu. Recepšu neizņemšana konkrētā mēneša laikā atbilstīgi izrakstīšanas datumam novērota reti, kas netieši var būt saistīta ar iespējamiem pacientu zāļu krājumiem.